

คำชี้แจง

เอกสารนี้เกิดขึ้นจากความร่วมแรงของอาสาสมัคร ที่ร่วมกันถอดเสียงและตรวจทานในเบื้องต้น ซึ่งบางส่วนยังไม่ถูกต้องสมบูรณ์ตรงตามเสียงที่ ท่านพุทธทาสภิกขุได้บรรยายไว้

ด้วยคุณค่าแห่งธรรมและงานที่ร่วมกันทำในครั้งนี้ หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ ได้พิจารณาเห็นว่างานธรรมในรูปแบบเอกสารทั้งหมดนี้ แม้จะยังไม่ได้ตรวจทานแก้ไขเนื้อหาอย่างถึงที่สุด แต่ก็ควรที่จะนำออกเผยแพร่ให้กว้างขวาง เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจใฝ่ธรรม จะได้มีข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมควบคู่กับเสียงธรรม โดยพร้อมกันนี้ทางทีมงานจะดำเนินการตรวจทานแก้ไขเนื้อหาทางถอดเสียงทั้งหมดอีกครั้ง เพื่อให้ธรรมที่เผยแผ่มีความถูกต้องและสมบูรณ์

เอกสารนี้ไม่สงวนสิทธิ์สำหรับการเผยแพร่เป็นธรรมทาน หากพบข้อควรแก้ไขปรับปรุงสามารถแจ้งมาได้ที่ หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญตามที่อยู่ติดต่อด้านล่างนี้

หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

สวนวชิรเบญจทัศ ถนน นิคมรณไฟสาย ๒ แขวง/เขต จตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทร ๐-๒๙๓๖-๒๘๐๐ โทรสาร ๐-๒๙๓๖-๒๙๐๐ E-Mail: archives@bia.or.th

รหัส	6615310101000	รายชื่อ	ปาฐกถาธรรมทางโทรทัศน์ ในวันปีใหม่
วันที่แสดง	01/01/2531	ชื่อเรื่อง/ชุด	
ผู้ถอด	ฉัตรรัตน์	ผู้ตรวจทาน	วรพฐ ไทยเหนือ
หมายเหตุ			

ท่านสาธุชน ผู้มีความสนใจในธรรมทั้งหลาย การบรรยายปาฐกถาธรรมในวันนี้ ประจักษ์
 ขึ้นปีใหม่ เราจะต้องมีการกระทำชนิดที่ให้เราปีใหม่มั่นจริงๆ จึงจะเป็นสิ่งที่มีความหมายไม่
 ละเมอเพื่อฝัน ปีใหม่ก็ต้องหมายความว่า ดีกว่าปีเก่า ผิดจากปีเก่าไปในทางที่ดีกว่า ไม่ใช่ไปในทางที่
 เลวกว่า ต่ำกว่า แต่จะต้องเป็นไปในทางที่สูงกว่า น่าพอใจกว่า จึงจะเรียกว่า ปีใหม่

ปีใหม่นี้ต้องดีกว่าปีเก่า จึงจะเข้ากันได้กับธรรมชาติ ธรรมชาติมีฤดูกาลเป็นฤดู ๆ แล้ว
 ก็มีอะไรที่ดีกว่าฤดูที่แล้วมา ของปีที่แล้วมา ด้วยกันทั้งนั้น แม้แต่ว่าพืชพรรณที่มีหัวอยู่ใต้ดิน พอ
 ถึงปีใหม่มันมีหัวโตกว่าเก่า ดีกว่าเก่า มากกว่าเก่า ต้นไม้ต้นไร่ ก็เหมือนกัน เมื่อผ่านฤดูฝนไปฤดูหนึ่งแล้ว
 มันก็ดีกว่าปีที่แล้วมา แม้แต่สัตว์มีชีวิตทั่วไปก็มีอะไรที่ก้าวหน้ามากกว่าปีที่แล้วมา รวมความว่า
 ปีใหม่ต้องมีอะไรที่ดีกว่าปีเก่า

สำหรับชาวเราทั่วไปในโอกาสนี้ ขอชักชวนให้เพ่งมองไปยังปีใหม่ของเรา อันเป็นปีที่มิกลั่นไอ
 อวลอบด้วยทศพิชราชธรรม เรากำลังพูดกันถึงเรื่องนี้ เรากำลังปฏิบัติกันในเรื่องนี้ และเราก็
 พยายามที่จะให้ได้รับผลในเรื่องนี้ กันอยู่ทั่วทุกหัวระแหง เป็นปีที่มิกลั่นไออวลอบไปด้วย
 ทศพิชราชธรรม เป็นปีที่เรานุกเบิกออกไปในท่ามกลางแห่งทศพิชราชธรรม เป็นปีใหม่เพื่อประเทศชาติ
 เพื่อพระศาสนา เพื่อพระมหากษัตริย์ มีความรุ่งเรือง และมีความก้าวหน้าสืบต่อไปไม่มีหยุด เรา
 จึงมีปีใหม่มั่นทุกปี นี่เป็นสิ่งที่ควรจะทำความเข้าใจในเบื้องต้น ให้เข้าใจดียิ่ง ๆ ขึ้นไป โดยละเอียด ดัง
 จะได้บรรยายไปตามสมควรแก่เวลา เป็นต้นว่า ปีใหม่คืออะไร ๆ

ปีใหม่เป็นเวลาที่เราจัดขึ้น เพื่อการเปลี่ยนแปลง หรือต้อนรับการเปลี่ยนแปลง การ
 เปลี่ยนแปลง มีอยู่ในหลายลักษณะ จะเรียกว่า ความเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติก็มี ความ
 เปลี่ยนแปลงตามที่มนุษย์เราจัดขึ้นมาก็มี ความเปลี่ยนแปลงตามประเพณี หรือสัปดาห์เป็นไปตามประเพณี
 ดังนี้ ก็มี ความเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ ก็ว่าต้องดีกว่า มากกว่า อะไรก็ดีกว่า เป็นการเลื่อนชั้น
 เลื่อนวัยไปตามลำดับ นี้เรียกว่าตามธรรมชาติ ที่นี้ตามที่มนุษย์เราจัดขึ้นมาก็ต้องจัด จัดให้เหมาะ
 ที่จะจัด หรือชวนให้จัด มันก็เพื่อให้จัดนั่นเอง เป็นเวลาที่มีไว้เพื่อให้เราจัด ซึ่งเราจะต้องจัดให้มี

อะไรใหม่ขึ้นมา นี้เรียกว่า ตามที่เราจะต้องจัด ที่นี้ก็ตามประเพณี นี่มันง่ายที่จะจัด จัดตาม ประเพณี ประเพณีง่าย ๆ ประเพณีที่ตรงตามความประสงค์ของประชาชนอยู่แล้ว จัดกันคราว หนึ่ง ๆ มันก็เป็นการพักผ่อนไปในตัว ประเพณีทั้งหลายย่อมนำมาซึ่งความสนุกสนาน รื่นเริง พอใจ กำจัดความหม่นหมอง เฉพาะบุคคล เฉพาะสังคมได้ ด้วยการจัดที่ถูกต้อง แต่ก็ต้องระวัง เพราะว่าประเพณีที่พื้นสมัย ประเพณีที่มั่งคั่ง มันก็มีอยู่เหมือนกัน จะต้องรักษาไว้ซึ่ง ประเพณีที่ถูกต้องและควรรักษา รวมความว่าปีใหม่คือเวลาที่เราจะต้องจัดให้เกิดความถูกต้อง ตาม ความเปลี่ยนแปลงซึ่งมีอยู่ตามธรรมชาติบ้าง ตามที่เราจัดขึ้นมาบ้าง ตามประเพณีที่ถือกันเป็นหลัก ทั่ว ๆ ไป โดยไม่ต้องคิดลึกระไรบ้าง นี่แหละคือเรื่องปีใหม่

ทีนี้ถ้าจะถามว่า เมื่อไร ข้อนี้อันแล้วแต่ความนิยม หรือเหตุผล ที่มีอยู่ ตามประเพณีก็มี หรือ ว่าตามความคิดนึกที่แยกคาก็มี บางทีก็เอาเดือนอ้าย หรือเดือนมกรา เป็นปีใหม่ก็มี แต่พุทธบริษัทชอบใจ ที่จะเอาวันวิสาขบูชา เดือนวิสาขะ แห่งเดือนวิสาขะนั้นแหละ เป็นวันปีใหม่ บางพวกเอา สงกรานต์ ฤดูร้อนเป็นวันปีใหม่ แม้แต่เราจะเอาวันเข้าพรรษา ออกพรรษา เป็นวันปีใหม่สำหรับเฉพาะ เราเป็นคน ๆ ไป เราก็ยังทำได้ โดยที่ไม่ขัดแย้งกับใคร ตามธรรมดาที่เอาธรรมชาติ เอาการ หมุนเวียน ของดวงอาทิตย์ ของดวงจันทร์ ของฤดูกาล หรือว่าตามเรื่องราวที่สำคัญในพระ ศาสนา มาเป็นหลักสำหรับยึดถือว่าเป็นปีใหม่ แล้วก็จัดอะไรให้มันใหม่ นี่ก็แล้วแต่จะพอใจ ถ้า มองในแง่การเมือง มันก็มีเหตุผลไปอย่าง มองไปในแง่ศาสนา ก็มีเหตุผลไปอย่าง มองในแง่ของ ธรรมชาติ ก็มีเหตุผลไปอย่าง ดังนั้นเราจึงคล้าย ๆ กับว่า มีวันปีใหม่ได้หลาย ๆ วัน ในรอบปีหนึ่งตาม ความพอใจ

ทีนี้ก็จะคุ้นต่อไปว่าเพราะเหตุอะไร จึงต้องมีวันปีใหม่ หรือการจัดการกระทำที่เหมาะสมกับ วันปีใหม่ เห็นกันได้ง่าย ๆ ว่า เพราะความอยากจะก้าวหน้า อยากจะให้สมบูรณ์ นั่นแหละ มันจึงมีความจำเป็นบังคับ ให้เราต้องจัด ให้เราต้องทำให้ถูกต้องตามจังหวะ หรือจังหวะ ที่เราจัดขึ้นมา ก็จัดขึ้นมาให้ถูกต้องตามสิ่งที่เราต้องการ ความอยากรู้หรือจะวัดผลงานของเรา ที่เรา ได้ต่อสู้กันกับเวลาที่ กินเรามา ๆ ทุกระยะ ๆ เราอยากรู้ผลงานของตนเอง เราก็ต้องกำหนดเวลาว่า เมื่อไหร่ จะใช้เป็นเวลาวัดผลงาน มันก็ตรงเวลาที่เราสम्मติกันว่าเป็นปีใหม่นั้นเอง วัดผลงานส่ง ท้ายปีเก่า แล้วก็มีการสำหรับต้อนรับปีใหม่ จึงได้ประโยชน์จากการที่เรากำหนดเวลา มัน เป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการเฉื่อยชาต่อหน้าที่การงาน ต่อการพัฒนาชีวิต พอเราชะงื่อหา ของใหม่ เราก็เฉื่อยชายุ่งไม่ได้ ก็มีการพัฒนาที่ก้าวหน้า การมีปีใหม่ที่กำหนดไว้แบบนี้ มัน

ก็เป็นการดี ไว้บังคับคนก็เสียไม่ไหวเลยไหลในการที่จะเปลี่ยนแปลง แม้ที่สุดแต่การจัดบ้านเรือน
การทำงาน การปรับปรุงชีวิต การยกสถานะของตน คนก็เสียมันเหนื่อยหา หรือบาง
ทีมันก็ไม่สนใจ ถ้ามีวันปีใหม่ที่กำหนดไว้ มันก็จะได้กระตือรือร้น มีการก้าวหน้า ให้เกิดของใหม่ขึ้นมา
ยกสถานะของคนขึ้นทุก ๆ ปี ทุก ๆ ปี เป็นการง่ายดี ดีกว่าที่จะปล่อยไว้โดยไม่มีกำหนด
กฎเกณฑ์อะไรกันเสียเลย

ทีนี้ก็อยากจะมองดูอีกต่อไปว่า ใครเล่าที่จะเป็นคนดีกว่าปีเก่า พวกไหนที่จะเป็นพวกดีกว่าปี
เก่า อยากจะระบุในข้อแรกว่า เด็ก ๆ ของเรา เด็ก ๆ ของเรา เด็ก ๆ ที่เป็นลูกหลานอนุชนอะไรของ
เรา นี่จะต้องเป็นผู้ที่ดีกว่าปีเก่าขึ้นมาทุก ๆ ปี ให้เขาได้เป็นเด็กที่ดี คือเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา

เป็นศิษย์ที่ดีของครูบาอาจารย์ เป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อนของเขา เป็นพลเมืองที่ดีของชาติใน
อนาคต เป็นสาวกที่ดีของพระศาสนา จนกระทั่งว่าเขาเป็นมนุษย์ที่เต็ม เต็มแห่งความเป็นมนุษย์ได้ใน
ที่สุด นี่เด็กของเรานี้จะเป็นผู้ที่ ดีกว่าปีเก่า ๆ ทีนี้ไม่เฉพาะแต่เด็กของเราหรอก ครูบาอาจารย์ของเรา
ก็เหมือนกัน จะต้องดีกว่าปีเก่า อย่าให้มีคนเขาเอาไปก่อนและได้ อย่างนั้นอย่างนี้ ครูบา
อาจารย์ทำไมทำอย่างนั้นอย่างนี้ เพราะเขาเคยโพชนทนาว่า ครูบาอาจารย์บางคนสนใจต่อไก่ชนมากกว่าที่
จะสนใจต่อลูกศิษย์ลูกหา อย่างนี้ก็ยังมี ฟังดูก็ไม่น่าเชื่อ แต่เขายืนยันว่ามันมี ๆ เพราะฉะนั้น แม้แต่
ครูบาอาจารย์ของเรา ก็ยังจะต้องดีกว่าปีเก่า เป็นผู้ที่ดีกว่าปีเก่า เจ้าหน้าที่ทั้งหลายทั้งปวง
เจ้าหน้าที่ ข้าราชการประจำ หรือหน้าที่ฝ่ายบริหารทั้งหลาย เรียกว่าเป็นเจ้าหน้าที่ จนกระทั่งถึง
สมาชิกรัฐสภา กระทั่งถึงพวกนักการเมืองทั้งหลาย แม้กระทั่งคนทั้งเมือง ใช้คำว่าคนทั้งเมือง นี้
จะต้องดีกว่าปีเก่า เดียวนี้ยังมีข้อที่เขาซ่อนคอดได้ว่าเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ที่ไม่น่า ๆ จะเป็น
หรือไม่ควรจะเป็น ดูได้จากหน้าหนังสือพิมพ์ที่เขาซ่อนคอดสมาชิกรัฐสภาอย่างไร ค่อนคอด
นักการเมืองอย่างไร ค่อนคอดเจ้าหน้าที่บริหารอย่างไร สิ่งเหล่านี้ควรจะหมดไป ไม่ต้องมี
เหลือ คนเหล่านี้แหละจะต้องเป็นผู้ที่ดีกว่าปีเก่า เด็กของเรา ครูบาอาจารย์ของเรา เจ้าหน้าที่
ของเรา ข้าราชการประจำของเรา ข้าราชการฝ่ายบริหารทั้งหลาย สมาชิกรัฐสภา นักการเมือง และ คน
ทั้งเมือง ๆ คือทั้งประเทศ ที่แท้ควรจะพูดว่าทั้งโลก ทั้งโลกแหละ มันควรจะดีกว่าปีเก่า

เฮ้, คุณกันต่อไปในแง่ว่า นี่มันเพื่ออะไรกัน จัดปีใหม่นี้มันเพื่อประโยชน์อะไรกัน ตอบได้อย่าง
กำปั้นทุบดินว่า เพื่อมีวัฒนธรรมก้าวหน้า และมีความก้าวหน้าในทุกแง่ทุกมุม ทุกทิศทุกทาง คน
ธรรมดาที่ก้าวหน้า คนป่าคนดอยก็ก้าวหน้า สัตว์เดรัจฉานก็ก้าวหน้า พืชพรรณธัญญาหาร ต้นไม้
ต้นไร่ พฤษภษาชาติทั้งปวง ก็ต้องก้าวหน้า ซึ่งที่จริงตามธรรมชาติ มันก็ก้าวหน้า แต่ว่ามันมักจะ

ก้าวหน้าไปในทิศทางที่ไม่ถูกต้อง จึงต้องจำกัดความหมายลงไปว่า จะต้องมีการก้าวหน้าในทิศทาง
ที่ถูกต้อง จะได้เป็นเครื่องจูงใจ ไม่ขี้เกียจในการที่จะปรับปรุงตัวเอง แต่จะสนุกเป็นสุขในการ
ปรับปรุงตัวเอง เราจะได้ประเพณีที่ดีเพื่อสุขภาพจิต มิฉะนั้นโรคประสาทจะรบกวนคนในโลก
มากกว่านี้ เพื่อให้มีความถูกต้องที่มนุษย์จะเข้ากันได้กับธรรมชาติ หรือกฎอันศักดิ์สิทธิ์ของ
ธรรมชาติ ที่เราต้องการเดี๋ยวนี้ก็คือว่า แผ่นดินทองจะได้เกิดขึ้นเร็ว ๆ ทุกคนทำงานเป็นสุข ทุก
คนมีชีวิตอยู่ด้วยสติปัญญา มีความรักเพื่อนมนุษย์กันอย่างเพื่อน เกิด แก่ เจ็บ ตาย สามารถที่จะ
เป็นอยู่ด้วยความรู้อันถูกต้อง ที่เรียกว่าพุทธศาสตร์ของบุคคลผู้ตื่นอยู่ ไม่หลับไหล เว้นไกลจาก
สิ่งที่เรียกว่าไสยศาสตร์ คือศาสตร์ของบุคคลผู้นอนหลับอยู่ ทั้งที่วิ่งได้เดินได้ หลับอยู่ทั้งที่วิ่งได้
เดินได้ ก็คือมีความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่ออะไรที่มันไม่ถูกต้อง ตามที่ควรจะเป็น ทั้งหมดนี้เป็นความ
เจริญงอกงามไปตามคลองธรรม งอกงาม ๆ ไปตามลำดับ มีพระนิพพานในปัจจุบัน คือมีเวลาที่กิเลสไม่
เกิดขึ้นเผาผลาญ เขือกเย็นเป็นสุขอยู่ด้วยพระนิพพานในปัจจุบัน แม้จะชั่วขณะเล็กน้อยก็สามารถยับ
ขยายให้กว้างออกไป ไกลออกไป ยาวออกไปจนเป็นพระนิพพานที่แท้จริง และถาวรเป็นอันดับ
สุดท้าย ไม่เสียทีที่เกิดมาเป็นมนุษย์แล้วได้พบกับพุทธศาสนา คือได้รับสิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้
ถึงแม้ในทางวัตถุก็ควรจะถูกต้องหรือดีกว่าเก่า จึงจะเรียกว่าเป็นการพัฒนาขึ้นมาอย่างมนุษย์ผู้
มีวัฒนธรรม เครื่องทำความเจริญ อย่างน้อยเราก็จะมีป่าไม้ที่เขียวกว่า มีน้ำท่าที่มากกว่า
ลดมลภาวะในที่ทั่วไปได้มากกว่า จะมีความสะอาดตา สะอาดกาย สบายใจที่มากกว่า นี้เพื่อผล
อย่างนี้ ถ้าเราจัด เราทำ เราปรับปรุงกิจกรรมอันเกี่ยวกับการขึ้นปีใหม่ให้ถูกต้องแล้ว ก็จะอยู่ในความหวัง
ได้

เราจะทำโดยวิธีใด ตั้งปัญหาต่อไปว่าเราจะทำได้โดยวิธีใด ขอสรุปสั้น ๆ ว่า โดยการ
เคารพสิ่งที่พระพุทธรูปเจ้าท่านทรงเคารพ เดียวนี้เราเคารพพระพุทธรูปเจ้าท่านแต่ปาก คือไม่เคารพสิ่งที่
พระพุทธรูปเจ้าท่านเคารพ เมื่อพระพุทธรูปเจ้าตรัสรู้แล้ว ใหม่ ๆ ท่านจงน ท่านถาม ๆ ตัวเองว่า ต่อไปนี้
จะเคารพใคร ใคร่ครวญไปในที่สุดก็พบว่า เคารพธรรมะ ๆ ธรรมะคืออะไร ธรรมะคือหน้าที่
หน้าที่ของใคร หน้าที่ของพระพุทธรูปเจ้า หมายความว่า ช่วยตัวเองได้แล้ว ก็ช่วยผู้อื่นต่อไป ให้
รอดด้วย หน้าที่นั้นต้องมีเพื่อความรอด ถ้าไม่ถูกต้องมันไม่รอด หน้าที่จึงต้องถูกต้อง มันจึงจะ
เป็นไปเพื่อความรอด

ธรรมะคือหน้าที่ หน้าที่คือสิ่งที่ช่วยให้อรอด ชีวิตก็รอด ปัจจัยแห่งชีวิตก็ถูกต้องและ
สมบูรณ์ สำนึกในหน้าที่ แล้วก็เลื่อนหน้าที่ให้สูงขึ้นไป รักษาหน้าที่คงอยู่ ชื่อตรงต่อ

หน้าที่ บูชาหน้าที่ ไม่ขบถต่อหน้าที่ ไม่คดโกงในหน้าที่ ถ้าจะสรุปกันอีกทีก็ว่า ยึดถือหลักทศพิธราชธรรม ที่กำลังระบือลือชา สั่งสอนชี้แจงกันอยู่ทั่ว ๆ ไปในเวลานี้ ให้รับผลแห่งทศพิธราชธรรมนั้น ให้มีการให้ทานที่สร้างความรัก ความผูกพัน กตัญญู สวามิภักดิ์ ให้มีศีลที่สร้างความไว้วางใจ เคารพ ฝากกายถวายชีวิตได้ ให้มีบริจาต คือสร้างความไม่เห็นแก่ตัว มีความอยากที่จะเสียสละความเห็นแก่ตัว กำจัดความเห็นแก่ตัวกันทุกคน อาชวะ มีความซื่อตรง ประสานสังคมให้ตั้งตรงสู่จุดหมาย บูชากันได้ ไว้วางใจกันได้ สวามิภักดิ์ในสิ่งที่ควรสวามิภักดิ์ได้

มัททวะ ไม่กระด้าง ไม่มีการกระด้างในทิศทางใด แม้ที่สุดแต่ในทางการเมือง ก็ดำเนินวิถีทางการเมืองโดยไม่มี ความกระด้าง ทำให้เกิดความเคารพรักโดยรอบด้าน ตโป หรือ ตปะ มีความเกรงขามแก่กันและกันได้ โดยไม่ต้องใช้อาชญา นำให้เกิดความสามัคคี อักโกธะ ไม่ผลุนผลันในทุกทิศทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางการเมือง ต้องไม่มีความผลุนผลัน โกรธเค่น ทำไปด้วยความผลุนผลัน ไม่ก่อการทะเลาะวิวาทขัดแย้งใด ๆ อวิหิงสา ไม่มีการกระทบกระทั่งรอบด้าน ทั้งภายนอกและภายใน ขันติ ไม่มีความผลุนผลัน ออกคั่นได้ จนเกิดความสมควรที่จะได้รับผลแห่งการกระทำ นามาสังความเคารพรักใคร่ ไว้วางใจกัน ข้อสุดท้าย ๆ อวิรุทธ, อวิโรชนะ, อวิรุทธ ไม่มีอะไรที่เป็นการผิดพลาด ไร้สติปัญญา ทำให้รักษาความเข้าใจในระหว่างกันและกัน ไว้ได้โดยทุก ๆ ประการ โดยวิธีอย่างนี้แหละที่จะทำให้เกิดใหม่ขึ้นมา ในการกระทำ และผลของการกระทำ นักปกครองก็คือผู้ที่ต้องรับผิดชอบ ทั้งในลักษณะที่จะเป็นฝา ทั้งในลักษณะที่จะเป็นตัว ผู้ปกครองต้องรับภาระถึงอย่างนี้ ผู้อยู่ภายใต้การปกครองมีหน้าที่จะรักษาความเป็นตัว จนกว่าจะมีหน้าที่ที่จะเป็นฝา

เอาละ, ทีนี้มาดูกันอย่างละเอียดลึกซึ้งบ้างว่า เวลา ๆ ปีใหม่ ๆ เป็นเวลา เวลานี้คืออะไร สำหรับเด็ก ๆ เวลา ก็คือว่านาฬิกามันเดิน โลกมันหมุนแล้วก็คือเวลา มันความรู้้อย่างเด็ก ๆ คนทั่วไปก็จะรู้สึกว่าเป็นสิ่ง ครอบงำประสาท ๆ ทำให้รำคาญ ทำให้ต้องนอนสะดุ้งไม่เป็นผาสุก นั่นแหละคือเวลา แต่ถ้าโดยธรรมะอันลึก โดยปรมัตถธรรม โดยอริยวินัยเป็นต้นแล้ว เวลานั้นเป็นสิ่งที่มิอยู่จริง ไม่ใช่ลม ๆ แล้ง ๆ คือ อำนาจหรืออิทธิพลอะไรอันใดอันหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นและมีอยู่ระหว่าง ความอยากกับความได้สมอยาก พอเรามีความอยากใด ๆ สิ่งใดเกิดขึ้น สิ่งที่เราเรียกว่าเวลาก็มีความหมาย นาฬิกาก็ไม่เดินเลย ๆ แล้ว โลกก็ไม่หมุนเลย ๆ แล้ว มันมีความหมาย เพราะมันมีความอยาก อย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมา แล้วก็ต้องอดรอนทนทำไป จนกว่าจะได้รับผลสมตามความอยาก มันมีจุดระยะยาวอันหนึ่งระหว่างความอยาก กับการได้ผลตามที่ตนอยาก นั่นแหละคือสิ่งที่

เรียกว่าเวลา เวลาอย่างนี้กักรัดหัวใจของคน แม้นาฬิกาจะหยุดหมุน แม้โลกจะหยุดหมุน ดวงดาว
อะไรต่าง ๆ จะหยุดหมุน เวลาที่ยังคงมี คือความอยากของคนมันยังมี และมันก็ยังจะต้องถูกกักรัด ด้วยสิ่งที่
เรียกว่าเวลา จงรู้จักเวลาในฐานะเป็นสิ่งที่มันกักรัดหัวใจคน ที่ยังมีความต้องการ เวลากินเรา กักรัดกินเรา
อย่างนี้ เราจะตอบสนองหรือแก้คำมันได้โดยวิธีใด ก็โดยที่ว่าเราหยุดความอยากด้วยความโง่เสีย

มีแต่ความต้องการด้วยสติปัญญา อย่าอยากด้วยความโง่ ถ้าอยากด้วยความโง่ มันก็เกิดเวลาชนิด
ที่กักรัดหัวใจ แต่ถ้ามีความต้องการปรารถนาอย่างถูกต้องด้วยสติปัญญา กระทำไปตามหลักเกณฑ์
แห่งอิทัปปัจจยตา หรือความเป็นเช่นนั้นเองของสิ่งทั้งปวงแล้ว ไม่เดือดร้อนด้วยเวลา เวลาไม่กักรัด
กินหัวใจ เวลาที่กักรัดกินหัวใจปลุกชนคนทั้งหลาย แต่เวลาไม่สามารถจะกักรัดกินหัวใจของพระ
อรหันต์ ท่านไม่ยินดีไม่ยินร้าย มีจิตอิสระปกติ เพราะเห็นความเป็นเช่นนั้นเอง มีชีวิตชนิดหนึ่งซึ่งอยู่
เหนือบวกเหนือลบ หรือที่เรียกกันเดี๋ยวนี้นี้ว่า เหนือ Positivism เหนือ Negativism ไม่มี
อะไรมาทำให้ยินดียินร้ายได้ นี่คือผู้ที่กักรัดกินเวลา เวลาไม่กักรัดกินเรา ขอให้เราทุกคนรู้จัก
สิ่งที่เรียกว่าเวลา ร้ายกาจยิ่งกว่ายักษ์มารใด ๆ มันกักรัดกินหัวใจ มันทำความทรมาน ตลอดเวลาที่เรายัง
ทำผิดต่อเวลา ยังโง่ต่อเวลา ยังไม่สามารถจะควบคุมเวลา หรือกักรัดกินเวลา เราจะอยู่เหนือเวลาได้
ทันที ในเมื่อเราไม่ทำอะไรด้วยความอยาก ความโง่หรือวิชชา แต่ว่ากระทำไปด้วยสติปัญญา รู้จัก
ความเป็นเช่นนั้นเอง ของสิ่งทั้งหลายทั้งปวง รู้จักกฎเกณฑ์แห่งอิทัปปัจจยตา ปฏิบัติสมุปบาทตาม
หลักแห่งพระพุทธศาสนา ไม่มีอะไรที่เข้ามาทำให้จิตใจหวั่นไหวไปในทางบวกหรือในทางลบ คน
ทั่วไปเขามักจะพูดว่า เป็นไปไม่ได้ เขาไม่ยอมเชื่อ ดีแต่พูดด้วยปากอย่างนี้ ไม่ยอมเชื่อ เขา
ไม่ยอมเชื่อ ก็ตามใจเขา แต่สิ่งนี้มันมีอยู่จริง ชีวิตชนิดที่อยู่เหนืออิทธิพลของเวลา เพราะว่าไม่
ต้องการอะไรด้วยวิชชา ไม่ยินดี เมื่อได้ดี ไม่ยินร้าย เมื่อได้ร้าย เป็นกลางปกติอยู่เสมอ นี่อยู่
เหนือบวกเหนือลบ ขอให้คิดดูให้ดีเถอะว่า ดีใจเกินไป ก็กินข้าวไม่อร่อย เสียใจเกินไป ก็กิน
ข้าวไม่อร่อย ดีใจเกินไปไม่หลับ เสียใจเกินไปไม่หลับ ถ้ามันกินไป ถ้าไม่ทั้ง ๒ อย่าง คืออย่าดีใจ
อย่าเสียใจ ปกติคนที่แล้วก็นอนหลับสบาย กินข้าวก็อร่อย นี่เป็นตัวอย่างน้อย ๆ ของการที่จิตอยู่เหนือ
อำนาจของบวก ของลบ คือไม่ตกอยู่ภายใต้กระแสแห่งเวลาอันร้ายกาจ เป็นผู้กินเวลา เป็นผู้ชนะ
เวลา มันเหนือปัญหาด้วยประการทั้งปวง ไม่ยินดียินร้าย ไม่สุขไม่ทุกข์ ไม่ดี ไม่ชั่ว ไม่บุญ ไม่บาป
ไม่ล่องลอยไปตามกระแสกรรม แต่อยู่เหนืออำนาจของกรรม เพราะว่าไม่มีตัวตนที่จะเป็นไปตามอำนาจ
ของกรรม เรียกว่าอยู่เหนือเวลาได้ด้วยอาการอย่างนี้

สรุปความว่า ขอให้เราทั้งหลาย ผู้เป็นพุทธบริษัท เกิดมาเป็นมนุษย์ พบกับพุทธศาสนา
เรียกว่าพุทธบริษัท จงได้รู้จักสิ่งที่เรียกว่าเวลา และจงเป็นผู้ดำรงตนอยู่เหนืออำนาจของเวลา

อย่าให้เวลากัดกินเราได้ มีแต่เรากัดกินเวลา คือใช้เวลาให้เป็นข่าวเป็นทาส ให้สำเร็จ
ประโยชน์ตามที่สติปัญญามันต้องการ อย่างนี้แหละ จึงจะเรียกว่าใหม่ มิฉะนั้นแล้วขอภัยที่จะพูดว่า
มันโง่เท่าเดิม มันมีอยู่เท่าเดิม มันไม่มีอะไรใหม่ ขอให้ทุกคนสนใจในการที่จะมีอะไรใหม่
อย่างน้อยที่สุดก็มีจิตใจที่สูงขึ้นไป ๆ เหนืออำนาจเวลา เวลาไม่กัดกินมากเหมือนแต่ก่อนเก่า
แล้ว จงมีความสุขอยู่ทุกทีพาราตริกาลเทอญ